

УДК 342.97:348.328

Вікторія Чернописька

Національний університет “Львівська політехніка”,
Навчально-науковий інститут
права, психології та інноваційної освіти,
доктор юридичних наук,
доцент кафедри
цивільного права та процесу
Vika_Ch07@ukr.net
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-3230-5971>

Ірина Личенко

Національний університет “Львівська політехніка”,
Навчально-науковий інститут
права, психології та інноваційної освіти,
доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри цивільного права та процесу
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-4838-3579>

ПРАВОВА ПРИРОДА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ГАРАНТІЙ ДІЯЛЬНОСТІ РЕЛІГІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В УКРАЇНІ

<http://doi.org/10.23939/law2021.31.220>

© Чернописька В., Личенко І., 2021

Права релігійних організацій, що забезпечуються державою через систему адміністративно-правових гарантій, виокремлено у три групи: 1) права у сфері публічного управління та отримання адміністративно-правових послуг; 2) права на участь у громадському житті; 3) права на адміністративно-правовий захист (на забезпечення громадської безпеки та порядку під час проведення громадської та релігійної діяльності, масових заходів за ініціативою релігійних організацій, можливості звернення зі скаргами та заявами до органів публічного управління, оскарження рішень, дій та бездіяльності органів публічного управління в адміністративно-правовому порядку, притягнення осіб, винних у вчиненні адміністративних правопорушень щодо релігійних організацій до адміністративної відповідальності).

Визначено, що адміністративно-правові гарантії діяльності релігійних організацій є системою спеціальних адміністративно-правових умов, способів засобів використання, дотримання, виконання, застосування правових норм релігійними організаціями та нейтралізації загроз щодо їхньої діяльності, попередження та припинення адміністративних правопорушень, іншої протиправної діяльності щодо цих інституцій та покарання винних за їх вчинення, відновлення їх порушених прав.

Висновується, що адміністративно-правові гарантії діяльності релігійних організацій в Україні охоплюють широкий комплекс адміністративно-правових інструментів, які забезпечують функціонування та охорону цих інституцій, є інструментами держави та самих релігійних організацій, завдяки яким не лише формально

закріплюється правовий статус цих інституцій, але й реалізуються на практиці їх правові можливості у сфері їхньої релігійної, громадської діяльності та у сфері публічно-правових відносин.

Ключові слова: адміністративно-правові гарантії; суб'єкти адміністративного права; релігійні організації; адміністративно-правові гарантії діяльності релігійних організацій; свобода совісті; свобода віросповідання; органи публічного управління.

Постановка проблеми. Незважаючи на здійснюваний упродовж останніх десятиліть процес оновлення нормативно-правових гарантій діяльності релігійних організацій в Україні, реформування системи органів публічного управління, які забезпечують реалізацію цих гарантій на практиці, все ще невирішеними залишається ціла низка проблем. Зокрема, виникла потреба врахування законодавцем нових викликів та загроз, що пов'язані зі сферою діяльності релігійних організацій, при визначенні змісту адміністративного законодавства, розширення адміністративно-деліктного законодавства.

Сучасна система адміністративно-правових гарантій діяльності релігійних організацій в Україні повинна трансформуватися у систему дієвих адміністративно-правових інструментів, які забезпечують реалізацію цими інституціями їхніх прав та законних інтересів, охорону їх правових можливостей. Такі адміністративно-правові інструменти держави, учасників публічно-правових відносин та самих релігійних організацій повинні дозволити цим інституціям на якісно новому рівні реалізовувати у практичній площині їхні правові можливості у сфері релігійної, громадської діяльності, публічно-правових відносин, отримувати публічно-правові послуги, адміністративно-правовий захист від протиправної діяльності.

Аналіз дослідження проблеми. Важливі теоретичні аспекти проблеми та окремі загальні питання адміністративно-правового гарантування діяльності релігійних організацій в Україні були представлені в низці праць таких вітчизняних авторів, як І. Андрухів, А. Арістова, С. Бубнов, В. Войналович, І. Компанієць, М. Кравцова, П. Мінка, Р. Небожук, В. Новіков, В. Петрик, І. Пристінський, І. Рябко, С. Сливка, Н. Стоколос, М. Червенкова, Д. Шумунова, Л. Ярмол та ін.

Мета статті на основі чинного національного законодавства та наукових доробок вчених визначити правову природу адміністративно-правових гарантій діяльності релігійних організацій в Україні.

Виклад основного матеріалу. Національне законодавство певною мірою закріплює права релігійних організацій, зокрема право сповідувати релігію згідно зі своїм вільним вибором, здійснювати відправлення культової, обрядової діяльності, святкування релігійних свят, пропагувати релігійні переконання, здійснювати масові заходи, збори віруючих в релігійних цілях, організувати створення спеціальних місць з цією метою, здійснювати управління релігійними інституціями, призначати їхніх керівників без будь-яких обмежень зі сторони органів публічного управління, підприємств, установ та організацій чи громадян, видавати і розповсюджувати відповідні публікації релігійного змісту, здійснювати отримання від фізичних та юридичних осіб добровільних фінансових пожертв, проводити комунікацію як з громадами, громадянами, фізичними та юридичними особами у релігійній сфері, комунікувати на національному та наднаціональному рівнях [1].

Водночас, будучи колективним суб'єктами адміністративного права, релігійні організації наділені всіма їх ознаками та мають аналогічні права з іншими колективними учасниками адміністративно-правових відносин.

Суб'єктивні права у публічно-правовій сфері стосуються відносин приватних осіб із державою. Вони є частиною адміністративно-правового статусу таких осіб [2, с. 52–55].

Зокрема, релігійні організації наділені можливістю реалізовувати суб'єктивні права у публічно-правовій сфері (соціально-економічні права, права на участь у державному управлінні, одержання допомоги від органів публічного управління, та інші). Вони можуть створювати спеціальні інституції з благодійною та гуманітарною метою, освітні установи, отримувати правовстановлюючі документи, що засвідчують права на майно, земельні ділянки, споруди культового призначення та звертатися до органів управління задля оформлення правовстановлюючих документів, державної реєстрації їхніх майнових прав на нерухоме майно в органи публічного управління та реалізації правових можливостей у публічно-правовій сфері, у відповідному обсязі здійснювати реалізацію своїх суб'єктивних публічних прав щодо мирних зборів та мітингів, правових можливостей у майновій, релігійній, обрядовій, культовій сферах [4, с. 71].

Також релігійні організації, як колективні суб'єкти адміністративного права, можуть реалізовувати власні права щодо оскарження у судовому адміністративному процесі рішення, дії та бездіяльності органів публічного управління та їхніх посадових осіб, які порушують цим, чи обмежують правові можливості релігійних організацій, використовувати механізми судового захисту власних суб'єктивних законних інтересів як у публічній, так і приватній сферах [5, с. 65–71].

Серед вагомих прав релігійних організацій у публічно-правовій сфері варто виокремити правові можливості на різні прояви активності у соціальному житті суспільства, управлінні загальносуспільними справам через реалізацію можливості на правових засадах звертатися до органів публічного управління, отримувати інформацію про їхню діяльність, бути залученими до координаційних та дорадчих органів, що при них створюються, отримувати суб'єктивні публічно-правові послуги щодо державної реєстрації прав на нерухоме майно, внесення та отримання інформації з державних реєстрів, що наявні в Україні, внесення та отримання відомостей з Державного земельного кадастру, отримання довідок, документів про погодження документації, наприклад у сфері землеустрою, реєстрації декларації відповідності матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання вимогам законодавства з питань пожежної безпеки та отримання дозвільних документів щодо організації діяльності, тощо.

В якості основи для функціонування демократичного суспільства розглядає свободу світогляду і віросповідання Конституційний Суд України. Право на неї цей суд прирівнює до інших фундаментальних прав і свобод особи. Він вказує, що утвердження та забезпечення таких прав повинно бути одним із головних обов'язків нашої держави. Про це зазначено в мотивувальній частині Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини п'ятої статті 21 Закону України "Про свободу совісті та релігійні організації" (справа про завчасне сповіщення про проведення публічних богослужінь, релігійних обрядів, церемоній та процесій) від 8 вересня 2016 року № 6-рп/2016 [6].

Загалом права релігійних організацій, що забезпечуються державою через систему адміністративно-правових гарантій, можна поділити на такі: 1) права у сфері публічного управління та отримання адміністративно-правових послуг; 2) права на участь у громадському житті; 3) права на адміністративно-правовий захист (на забезпечення громадської безпеки та порядку під час проведення громадської та релігійної діяльності, масових заходів за ініціативою релігійних організацій, можливості звернення зі скаргами та заявами до органів публічного управління, оскарження рішень, дій та бездіяльності органів публічного управління в адміністративно-правовому порядку, притягнення осіб, винних у вчиненні адміністративних правопорушень щодо релігійних організацій до адміністративної відповідальності).

Отже, діяльність релігійних організацій детермінована впливом з боку уповноважених органів публічного управління на свій адміністративно-правовий статус в ході реалізації реєстраційних, дозвільних, акредитаційних, контрольно-наглядових процедур. Це зумовлюється специфікою залучення цих суб'єктів до сфери публічного адміністрування.

Окремими авторами зазначається, що юридичні особи, в тому числі релігійні організації, можуть залучатися до процесу публічного адміністрування через апробацію специфічних форм реалізації публічного інтересу, різні форми взаємодії з суб'єктами публічно-правових відносин. Такі особи безпосередньо чи опосередковано можуть залучатися в ході реалізації адміністративно-попереджувальних заходів, заходів адміністративного припинення, забезпеченням правопорядку, що мають на меті переривання протиправної поведінки, виявлення правопорушників, встановлення усіх обставин справи та реалізації адміністративного покарання [7, с. 17].

Конституцією України (ст. 22) визначене правило, відповідно до якого гарантуються конституційні права і свободи особи. Тобто ці правові можливості не тільки декларуються Основним законом, але й державою повинен забезпечуватися відповідний механізм гарантування їхньої реалізації [133].

Для того щоб нормативно-правове забезпечення реалізації адміністративно-правового статусу релігійних організацій не було декларативним, воно, як видається, повинно базуватись у тому числі й на системі спеціальних адміністративно-правових гарантій.

Слово “гарантія” тлумачиться як “умова, що забезпечує успіх чого-небудь” [1, с. 173], запорука, умова, що забезпечує досягнення цілі, успіх будь-чого [9, с. 17–25].

Похідний термін “правова гарантія” не відзначається єдністю підходів щодо тлумачення його змісту серед представників юридичної науки. Говорячи про правові гарантії, це поняття переважно пов'язують із реалізацією та захистом прав і свобод, пояснюють завдяки категоріям умов, засобів та способів забезпечення здійснення правомірної поведінки.

З метою комплексного розуміння правової природи адміністративно-правових гарантій діяльності релігійних організацій треба звернутися до пояснення структурних елементів правових гарантій як специфічного правового феномену. Вчений Н. Кохан тлумачить зміст правових гарантій через категорії: “засоби”, “способи”, “умови” [10, с. 6]. Саме такий підхід вважаємо універсальним, таким, що повною мірою відображає внутрішню систему елементів правових гарантій.

Мета правового гарантування діяльності, реалізації прав та законних інтересів досягається через здійснювану відповідно до закону правозастосовну діяльність, так і через прийняття індивідуальних юридичних актів, що на думку окремих вчених, набувають значення певних правових умов реалізації та захисту правових можливостей особи. Зважаючи на це, заслуговує підтримки пропозиція вчених диференціювати правові гарантії на гарантії реалізації правових можливостей особи та їхньої охорони (захисту) [4, с. 79].

Найбільш точно зміст окресленого терміну визначив А. Пономаренко. Автор наполягав на тому, що юридичні гарантії є відображеною у нормативно-правових актах системою специфічних умов, способів, засобів, завдяки яким встановлюється загальнообов'язковий у державі порядок втілення в життя правових можливостей особи, їхньої охорони, захисту, відновлення [11, с. 39].

Ознаки гарантій діяльності релігійних організацій мають окремі положення Конституції України, зокрема ч. 1 ст. 35 Конституції України, що гарантує свободу віросповідання як фундаментальний принцип. Гарантування цього принципу також закріплено в ч. 2 ст. 22 Основного Закону, де зазначено, що конституційні права та свободи гарантуються і не можуть бути скасовані. Більш того, ст. 21 закріплює рівність громадян у своїй гідності та правах, а також що визначає такі права та свободи, як невідчужувані та непорушні.

Керуючись ст. 35 Конституції України, особа володіє правом на свободу світогляду, віросповідання. При цьому вона має можливість як сповідувати певну релігію, так і не сповідувати ніякої, наділена правом безперешкодно брати участь у відправленні релігійних обрядів, культів самостійно чи разом з іншими людьми, проводити релігійну діяльність. Обмеженням щодо цього служать загальні вимоги чинного законодавства нашої держави, культури та моралі, що сформовані в суспільстві.

Звернувшись до змісту Загального коментаря Комітету ООН із прав людини (ст. 18), свобода релігії стосується існування традиційних чи аналогічних до них за інституційними властивостями та практикою релігій, діяльності відносно нових релігійних меншин [12, с. 117–178].

Міжнародно-правовим фундаментом для формування адміністративно-правових гарантій діяльності релігійних організацій слугують положення Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, що закладають принцип заборони дискримінації релігійних організацій, об'єднань віруючих. Цим міжнародно-правовим актом зобов'язано держави визначити у національному законодавстві заборону дискримінації на релігійному ґрунті, сформувані гарантії рівного та ефективного захисту релігійних організацій. Навіть за умов надзвичайного стану обмежувальні заходи в державі не можуть стосуватися дискримінації на основі релігії [13, с. 62–67].

Цілком слушним є твердження, що адміністративно-правові гарантії тісно пов'язані із діяльністю органів публічного адміністрування, визначають зміст правових актів, що урегульовують певну сферу публічно-правових відносин [14, с. 73]. При цьому адміністративно-правові гарантії є системою інструментів, що тісно пов'язані зі змістом адміністративного законодавства, націлені на забезпечення реалізації, охорони та захисту правових можливостей різних осіб у сфері адміністративних правовідносин.

Як і для інших різновидів правових гарантій, для адміністративно-правових гарантій діяльності релігійних організацій характерним є поділ на гарантії реалізації, значення яких набувають зокрема норми права, що деталізують правовий статус особи, можливості для реалізації її прав та свобод й гарантії охорони (захисту), зокрема засоби попередження та припинення адміністративних деліктів, норми адміністративного права, що уповноважують посадових осіб застосовувати заходи адміністративно-правового примусу за адміністративні правопорушення.

Також, цілком доречним для адміністративно-правових гарантій є поділ на нормативні, значення яких набувають норми чинного адміністративного законодавства та адміністративно-правові акти, зміст яких визначає певні приписи та заборони, спрямований на урегулювання порядку реалізації та адміністративної охорони (захисту) прав особи; організаційні (інституційні), якими є організаційно-правові засоби реалізації та захисту правових можливостей особи (наприклад, організаційні умови функціонування судових та правоохоронних органів як суб'єктів адміністративно-правового гарантування прав особи, організаційні умови реалізації їхніх повноважень у цій сфері) та процесуальні, що слугують визначеності механізму реалізації та захисту її прав [15, с. 407].

Зміст адміністративно-правових гарантій нерозривно пов'язаний зі здійсненням юридично значимої діяльності органами публічного управління, посадовими особами. Через реалізацію їхньої компетенції адміністративно-правова гарантованість прав особи набуває реального змісту, завдяки компетенції таких осіб створюються належні умови для реалізації прав особи, такі інституції та їх посадові особи можуть здійснювати правоохоронну та правозахисну діяльність.

Важливою частиною адміністративно-правових гарантій діяльності релігійних організацій є визначені чинним адміністративним законодавством гарантії охорони правових можливостей цих інституцій. У якості таких адміністративно-правових гарантій потрібно сприймати закріплення в законодавстві можливості оскарження в адміністративному суді рішень, дій чи бездіяльності органів публічного управління, їхніх посадових осіб, відшкодування завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю зазначених суб'єктів шкоди, заборони обмеження визначених законом відповідно до ст. 64 Конституції України.

Окремі положення чинного законодавства визначають спеціальні адміністративно-правові гарантії, характерні для адміністративно-правових відносин у певній сфері. Значення адміністративно-правових гарантій реалізації та охорони прав та свобод релігійної організації набувають норми багатьох законів та інших нормативно-правових актів, діяльність суб'єктів, наділених владними відповідною компетенцією у сфері публічного управління.

Такі адміністративно-правові гарантії набувають різних форм зовнішнього прояву. Вони можуть мати зовнішню форму адміністративно-правових норм, які регулюють порядок діяльності релігійних організацій, реалізації їх прав у публічно-правовій сфері, визначають порядок накладення адміністративних стягнень за порушення їхніх правових можливостей, вміщують засоби стимулювання посадових осіб до належної поведінки щодо релігійних організацій [4, с. 83].

На важливій гарантуючій функції окремих засобів адміністративного права наголошував О. Вербицький. До них він відніс нагляд і контроль за дотриманням встановлених правил, що утворюють режим захищеності певного суб'єкта, нагляд і контроль за правомірністю поведінки самих суб'єктів, права яких гарантуються; юридичну відповідальність; профілактику правопорушень у зазначеній сфері [16, с. 91].

Виходячи зі загальних засад формування системи правових гарантій у сфері діяльності релігійних організацій, варто їх розглядати як широкий комплекс адміністративно-правових інструментів, що стосуються різних напрямів функціонування цих інституцій, державного регулювання організації їх діяльності на засадах дотримання, відсутності можливості заподіяння шкоди правам та законним інтересам населення; визначеності порядку легалізації правового статусу таких організацій, припинення їх діяльності; реалізації прав вірян на свободу совісті та віросповідання в межах, визначених законом; можливість кваліфікованого захисту прав релігійних громад та віруючих, захисту у випадку виникнення релігійних конфліктів, захисту їхніх прав у взаємовідносинах з органами публічного управління, зокрема від незаконної діяльності посадових осіб органів публічного управління, адміністративних та інших деліктів, компенсації моральної шкоди, завданої такими діями тощо.

Особлива група правових гарантій прав пов'язана з відповідними адміністративно-правовими процедурами, в яких реалізуються ті чи інші права релігійних організацій. Це стосується порядку розгляду скарг та заяв релігійних організацій на дії, рішення, бездіяльність органів публічного управління. Адміністративно-процесуальні гарантії реалізуються в ході провадження у справах про адміністративні правопорушення, що вчиняються щодо релігійних організацій.

Отже, адміністративно-правові гарантії діяльності релігійних організацій є системою спеціальних адміністративно-правових умов, способів засобів використання, дотримання, виконання, застосування правових норм релігійними організаціями та нейтралізації загроз щодо їхньої діяльності, попередження та припинення адміністративних правопорушень, іншої протиправної діяльності щодо цих інституцій та покарання винних за їх вчинення, відновлення їх порушених прав.

Доцільним є виокремлення у системі адміністративно-правових гарантій діяльності релігійних організацій двох підсистем, зокрема гарантій реалізації адміністративно-правових норм, що регулюють діяльність релігійних організацій (використання, дотримання, виконання, застосування правових норм релігійними організаціями) та гарантій адміністративно-правової охорони (гарантії належної реалізації державою засобів та способів попередження, припинення правопорушень щодо релігійних організацій та покарання правопорушників за незаконну діяльність щодо релігійних організацій, відновлення порушених прав). В своїй сукупності – це гарантії діяльності релігійних організацій.

Кожна з наведених підсистем охоплює конкретні гарантії-умови; адміністративно-правові гарантії-способи та адміністративно-правові гарантії-засоби забезпечення функціонування таких релігійних організацій. Об'єктом гарантій виступають суспільні відносини, пов'язані з реалізацією прав, обов'язків, охороною і захистом правових можливостей релігійної організації.

Висновки. Адміністративно-правові гарантії діяльності релігійних організацій є системою спеціальних адміністративно-правових умов, способів засобів використання, дотримання, виконання, застосування правових норм релігійними організаціями та нейтралізації загроз щодо їхньої

діяльності, попередження та припинення адміністративних правопорушень, іншої протиправної діяльності щодо цих інституцій та покарання винних за їх вчинення, відновлення їх порушених прав.

Отже, адміністративно-правові гарантії релігійних організацій – це широкий комплекс адміністративно-правових інструментів, що стосуються різних напрямів функціонування цих інституцій, державного регулювання організації їх діяльності на засадах дотримання, усунення можливості заподіяння шкоди правам та законним інтересам населення; визначеності порядку легалізації правового статусу таких організацій, припинення їх діяльності; реалізації прав віруючих на свободу совісті та віросповідання в межах, визначених законом; можливість кваліфікованого захисту прав релігійних громад та віруючих, захисту у випадку виникнення релігійних конфліктів, захисту їхніх прав у взаємовідносинах з органами публічного управління, зокрема від незаконної діяльності посадових осіб органів публічного управління, адміністративних та інших деліктів, компенсації моральної шкоди, завданої такими діями тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Релігійні права та взаємовідносини держави і церкви. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/relig/20680/> (дата звернення: 1.09. 2021).
2. Синявська О. Ю. (2010). Суб'єктивні публічні права приватних осіб. *Право і Безпека*. 2010. № 2. С. 52–55. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pib_2010_2_13 (дата звернення: 1.09. 2021).
3. Адміністративне право України: підруч. для юрид. вузів і ф-тів (2001). Ю. П. Битяк, В. В. Богущкий, В. М. Гарашук та ін. ; за ред. Ю. П. Битяка. Х.: Право. 528 с.
4. Чорнописька В. З. (2020). Система адміністративно-правових гарантій діяльності релігійних організацій в Україні: сучасний стан та шляхи удосконалення : моногр. Л.: СПОЛОМ. 424 с.
5. Сонюк О. В. (2013). Особливості участі невіддільних суб'єктів у правовідносинах адміністративного судочинства. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. № 2. С. 65–71.
6. Рішення Конституційного суду України у справі за конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини п'ятої статті 21 Закону України “Про свободу совісті та релігійні організації” (справа про завчасне сповіщення про проведення публічних богослужінь, релігійних обрядів, церемоній та процесій)” від 8 вересня 2016 року № 1-13/2016. *База даних “Законодавство України” / ВР України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-16#Text> (дата звернення: 1.09.2021).
7. Лютіков П. С. (2013). Юридичні особи як суб'єкти адміністративного права: автореф. дис.... д-ра юрид. наук: 12.00.07. Київ. 28 с.
8. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) (2005) ; уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. К. ; Ірпінь: ВТФ “Перун”. 1728 с.
9. Іванюшенко В. В. (2009). До питання щодо поняття юридичних гарантій права людини на безпечне для життя і здоров'я довкілля. *Правничий вісник*. Вип. 4. С. 17–25.
10. Кохан Н. В. Гарантії трудових прав працівників та шляхи їх удосконалення: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05. Одеса, 2008. 20 с.
11. Пономаренко А. В. (2013). Поняття “юридичні гарантії” в трудовому праві. “Право”: збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. 2013. Вип. 20. С. 37–41.
12. Лернер Н. (2001). Релігійні права людини на основі документів ООН. *Релігійна свобода і права людини: Правничі аспекти* : у 2-х т. Т. 2. Л.: Свічадо. С. 117–178.
13. Мельничук О. П. (2014). Теоретико-правовий аналіз конституційних принципів відносин церкви та держави в Україні: пропозиції. *Часопис Київського університету права*. № 1. С. 62–67.
14. Веселова Л. Ю. (2016). Адміністративно-правові гарантії безпеки дорожнього руху : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Одеса, 2016. 236 с.
15. Ієрусалімова І. О., Тимчик Г. С. (2013). Механізм адміністративно-правового забезпечення прав і свобод осіб, яких визнано біженцями в Україні. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. 2013. Вип. 60. С. 128–134.

16. Вербицький О. (2019). Адміністративно-правові гарантії забезпечення власної безпеки працівників поліції. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2019. № 5. С. 88–100.

REFERENCES

1. *Relihiini prava ta vzaiemovidnosyny derzhavy i tserkvy* [Religious rights and the relationship between state and church]. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/relig/20680/> (data zvernennia: 1.09.2021).
2. Syniavska O. Yu. (2010). *Subiektyvni publichni prava pryvatnykh osib* [Subjective public rights of individuals]. *Pravo i Bezpeka*. 2010. № 2. P. 52–55. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pib_2010_2_13 (data zvernennia: 1.09. 2021).
3. *Administratyvne pravo Ukrainy: pidruch. dlia yuryd. vuziv i f-tiv* [Administrative law of Ukraine: textbook. for jurid. universities and faculties]. (2001). Yu. P. Bytiak, V. V. Bohutskiy, V. M. Harashchuk ta in. ; za red. Yu. P. Bytiaka. Kharkiv: Pravo. 528 p.
4. Chornopyska V. Z. (2020). *Systema administratyvno-pravovykh harantii diialnosti relihiinykh orhanizatsii v Ukraini: suchasnyi stan ta shliakhy udoskonalennia* [System of administrative and legal guarantees of activity of religious organizations in Ukraine: current state and ways of improvement]: monohrafiia. Lviv: SPOLOM. 424 p.
5. Soniuk O. V. (2013). *Osoblyvosti uchasti nevladnykh subiektiv u pravovidnosynakh administratyvnoho sudochynstva* [Peculiarities of participation of non-governmental subjects in legal relations of administrative proceedings]. *Visnyk Vyshchoho administratyvnoho sudu Ukrainy*. № 2. P. 65–71.
6. *Rishennia Konstytutsiinoho sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinym podanniam Upovnovazhenoho Verkhovnoi Rady Ukrainy z prav liudyny shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) polozhen chastyny piatoi statti 21 Zakonu Ukrainy* [Decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case on the constitutional petition of the Commissioner of the Verkhovna Rada of Ukraine for Human Rights on the constitutionality of the provisions of part five of Article 21 of the Law of Ukraine "On Freedom of Conscience and Religious Organizations"] "Pro svobodu sovisti ta relihiini orhanizatsii" (sprava pro zavchasne spovishchennia pro provedennia publichnykh bohosluzhin, relihiinykh obriadiv, tseremonii ta protsesii)" vid 8 veresnia 2016 roku № 1-13/2016. Baza danykh "Zakonodavstvo Ukrainy" / VR Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-16#Text> (data zvernennia: 1.09.2021).
7. Liutikov P. S. (2013). *Yurydychni osoby yak subiekty administratyvnoho prava* [Legal entities as subjects of administrative law] : avtoref. dys.... d-ra yuryd. nauk: 12.00.07. K. 28 p.
8. *Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy* [Large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language] (z dod. i dopov.) (2005). Uklad. i holov. red. V. T. Busel. Kyiv: Irpin:VTF "Perun". 1728 p.
9. Ivaniushenko V. V. (2009). *Do pytannia shchodo poniattia yurydychnykh harantii prava liudyny na bezpechne dlia zhyttia i zdorovia dovkillia* [On the concept of legal guarantees of the human right to a safe environment for life and health]. *Pravnychi visnyk*. Vyp. 4. P. 17–25.
10. Kokhan N. V. *Harantii trudovykh prav pratsivnykiv ta shliakhy yikh udoskonalennia* [Guarantees of labor rights of workers and ways to improve them]: avtoref. dys... kand. yuryd. nauk: 12.00.05. Odesa, 2008. 20 p.
11. Ponomarenko A. V. (2013). *Poniattia "iurydychni harantii" v trudovomu pravi* [The concept of "legal guarantees" in labor law]. "Pravo": zbirnyk naukovykh prats Kharkivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni H. S. Skovorody. 2013. Vyp. 20. P. 37–41.
12. Lerner N. (2001). *Relihiini prava liudyny na osnovi dokumentiv OON* [Religious human rights based on UN documents]. *Relihiina svoboda i prava liudyny: Pravnychi aspekty: U 2-kh t. T. 2*. Lviv: Svichado. P. 117–178.
13. Melnychuk O. P. (2014). *Teoretyko-pravovyi analiz konstytutsiinykh pryntsyypiv vidnosyn tserkvy ta derzhavy v Ukraini* [Theoretical and legal analysis of the constitutional principles of church-state relations in Ukraine]: propozytsii. Chasopys Kyivskoho universytetu prava. № 1. P. 62–67.
14. Veselova L. Yu. (2016). *Administratyvno-pravovi harantii bezpeky dorozhnoho rukhu* [Administrative and legal guarantees of road safety]: dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.07. Odesa, 2016. 236 p.
15. Iierusalimova I. O., Tymchyk H. S. (2013). *Mekhanizm administratyvno-pravovoho zabezpechennia prav i svobod osib, yakykh vyznano bizhentsiamy v Ukraini* [Mechanism of administrative and legal provision of rights and freedoms of persons recognized as refugees in Ukraine]. *Derzhava i pravo. Yurydychni i politychni nauky*. 2013. Vyp. 60. P. 128–134.

16. Verbytskyi O. (2019). *Administratyvno-pravovi harantii zabezpechennia vlasnoi bezpeky pratsivnykiv politsii* [Administrative and legal guarantees to ensure the own safety of police officers]. *Zovnishnia torhivlia: ekonomika, finansy, pravo*. 2019. № 5. P. 88–100.

Дата надходження: 22.07.2021 р.

Victoriya Chornopyska

Lviv Polytechnic National University,
Institute of law, psychology and innovative education,
Department of Civil Law and Procedure,
Sc. D.

Iryna Lychenko

Lviv Polytechnic National University,
Institute of law, psychology and innovative education
Department of Civil Law and Procedure,
Sc.D., Prof.

LEGAL NATURE OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL GUARANTEES OF ACTIVITIES OF RELIGIOUS ORGANIZATIONS IN UKRAINE

The rights of religious organizations provided by the state through a system of administrative and legal guarantees are divided into three groups: 1) rights in the field of public administration and receipt of administrative and legal services; 2) the right to participate in public life; 3) the right to administrative and legal protection (to ensure public safety and order during public and religious activities, mass events at the initiative of religious organizations, the ability to file complaints and applications to public administration bodies, appeals against decisions, actions and inaction of public administration bodies in the administrative-legal order, bringing to justice those guilty of committing administrative offenses against religious organizations).

It is determined that administrative and legal guarantees of religious organizations are a system of special administrative and legal conditions, methods of use, observance, implementation, application of legal norms by religious organizations and neutralization of threats to their activities, prevention and cessation of administrative offenses and other illegal activities. and punishment of those guilty of their commission, restoration of their violated rights.

It is concluded that the administrative and legal guarantees of religious organizations in Ukraine cover a wide range of administrative and legal instruments that ensure the functioning and protection of these institutions, are instruments of the state and religious organizations themselves, which not only formally establishes the legal status of these institutions. in practice, their legal opportunities in the field of their religious, public activities and in the field of public relations.

Key words: administrative and legal guarantees; subjects of administrative law; religious organizations; administrative and legal guarantees for the activities of religious organizations; freedom of conscience; freedom of religion; public administration bodies.